



บทความวิชาการ (Academic Article)

**“เตกसानซ่านเซ็น” ความหมายที่ไร้คำแปล  
ในบทเพลงบ้านเกิดเมืองนอน ของครูแก้ว อัจฉริยะกุล  
“*Taek-san-san-sen*”, an Empty Meaning Word in the Song  
“*Ban-Koet-Muang-Non*” (Homeland Song)  
by Kaew Atchariyakul**

กฤษฎา สุขสำเนียง / Krissada Sooksumnieng

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

nengnengpk@hotmail.com

**Received:** November 7, 2021

**Revised:** December 7, 2021

**Accepted:** December 27, 2021

**Published:** December 29, 2021



## บทคัดย่อ

เพลงบ้านเกิดเมืองนอน ประพันธ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2487 โดยครูเอื้อ สุนทรสนาน เป็นผู้ประพันธ์ทำนอง และครูแก้ว อัจฉริยะกุลเป็นผู้ประพันธ์คำร้อง เป็นเพลงปลุกใจยุคต้นของวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ ท่วงทำนองมีความกระชับ เร้าใจ ผสมกับคำร้องที่มีความหมายดี ช่วยเสริมให้เพลงนี้ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด เดือนตุลาคม พ.ศ. 2564 กลุ่มศิลปินในยุคปัจจุบันนำเพลงนี้กลับมาเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ บันทึกและเผยแพร่สู่สาธารณชน ปรากฏว่าพบเนื้อร้องที่คลาดเคลื่อนกันอยู่หนึ่งแห่ง ระหว่างคำว่า “แตกฉานชานเซ็น” กับ “แตกसानชานเซ็น”

ไม่พบหลักฐานชั้นต้นที่จะใช้พิสูจน์ความถูกต้องว่าครูแก้ว อัจฉริยะกุล ประพันธ์ไว้อย่างไร ข้อมูลเสียงตั้งแต่ พ.ศ. 2495 เป็นต้นมา พบการขับร้องทั้ง “แตกฉานชานเซ็น” และ “แตกसानชานเซ็น”

“แตกฉานชานเซ็น” เป็นคำที่มีความหมาย ส่วน “แตกसानชานเซ็น” ไม่มีความหมาย ในพจนานุกรมเป็นภาษาปากที่ปรากฏในงานเขียนอื่นบ้าง และข้อมูลเสียงของนักร้องรุ่นแรกที่ได้รับการบันทึกไว้จากการแสดงสดในโอกาสต่าง ๆ ล้วนใช้ “แตกसानชานเซ็น” ทั้งสิ้น รวมทั้งนักร้องรุ่นหลังอีกหลายคน ก็ขับร้องเช่นเดียวกันตามการสืบทอดโดยวิธีมุขปาฐะ

ตราบใดที่ยังไม่ปรากฏหลักฐานการประพันธ์คำร้องที่ชัดเจน จึงเป็นหน้าที่ของผู้ขับร้องที่ต้องเลือกขับร้องให้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ สามารถตอบได้ว่าขับร้องตามความถูกต้องของพจนานุกรม หรือขับร้องตามแบบที่ลอกเลียนตามกันสืบมา

คำสำคัญ: เพลงปลุกใจ, เพลงบ้านเกิดเมืองนอน, แตกฉานชานเซ็น, แตกसानชานเซ็น

## Abstract

“*Ban Koet Muang Non*” (Homeland), a contemporary Thai patriotic song composed by Eua Soonthornsanon with lyrics written by Kaew Atchariyakul in 1944, was one of the compositions launched on behalf of the Public Relations Department. The melody is concise, provocative, and gracious lyrics, have thus enhanced the song to gain popularity all along. In October 2021, this song has been re-arranged, recorded and published by a group of contemporary artists. It appears, however, that there is a discrepancy in the lyrics between the words “*taek-chan-san-sen*” and “*taek-san-san-sen*”.

There was no primary evidence to prove the accuracy of how Kaew Atchariyakul wrote it. From the available audio data as of 1952 onwards, it showed that both words were used in the song.

The word “*taek-chan-san-sen*” bears a meaning, while “*taek-san-san-sen*” has none in the dictionary. Nevertheless, the audio data of the singers at an early time recorded from a live performance on various occasions clearly deployed “*taek-chan-san-sen*”, as well as many subsequent singers using the similar oral technique.

As long as there is no verification of the authorship of such skepticism, it is, therefore, the role of the singers to make their choice – as to which word they deem appropriate to handle. To carry on by virtue of the dictionary or from the past versions are both acceptable.

**Keywords:** patriotic song, *Ban-Koet-Muang-Non*, *taek-chan-san-sen*, *taek-san-san-sen*



## บทนำ

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 รัฐบาลในสมัยนั้นต้องการประชาสัมพันธ์สื่อสารกับประชาชน จูงใจประชาชนให้รับทราบ คล้อยตาม และเห็นด้วยกับนโยบายต่างๆ ของรัฐ วงดนตรีสากลของสำนักงานโฆษณาการ<sup>1</sup> จึงถือกำเนิดขึ้น เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2482 เพื่อดำเนินตามนโยบายดังกล่าวผ่านบทเพลงโดยการนำของครูเอื้อ สุนทรสนาน (21 มกราคม พ.ศ. 2453 – 1 เมษายน พ.ศ. 2524)

ช่วงปลายของสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลจัดการประกวดเพลงปลุกใจขึ้นในปี พ.ศ. 2487 (Wichai Office, 2564) เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ และปลุกใจชาวไทยให้เกิดความฮึกเหิม รักชาติบ้านเมือง การประกวดครั้งนี้ บทเพลงบ้านเกิดเมืองนอน ได้รับรางวัลชนะเลิศ ผู้ประพันธ์ทำนองคือครูเอื้อ สุนทรสนาน และผู้ประพันธ์คำร้องคือ ครูแก้ว อัจฉริยะกุล (15 พฤษภาคม พ.ศ. 2458–8 ตุลาคม พ.ศ. 2524) มอบหมายให้นักร้องหญิงรุ่นแรกของวงดนตรีสากล สำนักงานโฆษณาการ 4 คน เป็นผู้ขับร้อง ได้แก่

1. มณฑา โมรากุล ศิลปินแห่งชาติ พุทธศักราช 2552 (30 มีนาคม พ.ศ. 2466–ปัจจุบัน)
2. สุภาณี พุกสมบุญ (13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2467–13 สิงหาคม พ.ศ. 2563)
3. ชวลี ช่วงวิทย์ (12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2467–11 เมษายน พ.ศ. 2534)
4. เพ็ญศรี พุ่มชูศรี ศิลปินแห่งชาติ พ.ศ. 2534 (17 มิถุนายน พ.ศ. 2472–14 พฤษภาคม พ.ศ. 2550)

ปัจจุบันพบว่ามีมีการขับร้องด้วยเนื้อร้องที่แตกต่างกันอยู่ 1 แห่ง ระหว่างคำว่า “แตกฉานชานเซ็น” กับ “แตกสานชานเซ็น” หลักฐานบันทึกภาพการแสดงสดของ สุภาณี พุกสมบุญ ชวลี ช่วงวิทย์ และเพ็ญศรี พุ่มชูศรี นักร้องรุ่นแรกที่ขับร้องเพลงนี้ด้วยคำร้องที่ว่า “แตกสานชานเซ็น” ส่วนเสียงบันทึกของศรีสุตา รัชตะวรรณ (นักร้องยุคกลางของวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์) กลุ่มนักร้องคลื่นลูกใหม่สุนทราภรณ์ และ วิวิศน์ บวรกิตติขจร (ขับร้องใหม่ในรูปแบบ Rock) ใช้คำว่า “แตกฉานชานเซ็น” ในการขับร้อง จึงเป็นข้อสังเกตว่าที่ถูกต้องควรเป็นคำใด

## เนื้อหา

บทเพลงประเภทเพลงปลุกใจของครูเอื้อ สุนทรสนาน ร่วมกับ ครูแก้ว อัจฉริยะกุล ที่ประพันธ์ขึ้น สร้างความเป็นปึกแผ่นของชาติ มีมากมายหลายเพลง เช่น เพลงมาร์ชไทยวิวัฒน์ เพลงสดุดีบรรพไทย เพลงมาร์ชนเรศวรมหาราช เพลงไทยต้องทำ เป็นต้น และเพลงบ้านเกิดเมืองนอนก็เป็นอีกเพลงหนึ่งที่แสดงอัจฉริยภาพของคีตกวีทั้งสองท่านได้เป็นอย่างดี

## โครงสร้างเพลง

รูปแบบของเพลงนี้ เป็นเพลงประเภท เพลง 2 ท่อน (Binary Form) ซ้ำ 3 รอบ แทนด้วยสัญลักษณ์ A-B/A-B/A-B รวม 3 ตอน ตอนแรกขึ้นต้นว่า “บ้านเมืองเรารุ่งเรืองพร้อมอยู่หมู่เหล่า” ตอนที่ 2 ขึ้นต้นว่า “บ้านเมืองควรประเทืองไว้ตั้งแต่ก่อน” และตอนสุดท้ายขึ้นต้นว่า “อยู่กินบนแผ่นดินทองถิ่นกว้างใหญ่”

<sup>1</sup> (ก่อตั้งเป็นกองโฆษณาการ เมื่อ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2476 เป็นสำนักงานโฆษณาการ เมื่อ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2476 พัฒนาขึ้นเป็นกรมโฆษณาการ เมื่อ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2483 และเปลี่ยนชื่อเป็นกรมประชาสัมพันธ์ เมื่อ 8 มีนาคม พ.ศ. 2495)



ภาพที่ 1 โน้ตเพลงบ้านเกิดเมืองนอน ฉบับลายมือครูเพิ่ม คล้ายบรรเลง ของศรีสุตา รัชตะวรรณ  
ที่มา: วงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ โดย ศุภสวัสดิ์ ถาวโรฤทธิ์

วงดนตรีที่ใช้บรรเลง คือวง Big band ตามรูปแบบการบรรเลงของวงดนตรีสากลกรมประชาสัมพันธ์  
จังหวะที่ใช้บรรเลงมีทั้งจังหวะ March, Foxtrot หรือ Quick step ความเร็ว  $\text{♩} = 130-140$  บ่นบันไดเสียง  
(Key) F major กลุ่มเสียงแบบ 5 เสียง (Pentatonic scale) ได้แก่ F G A C D มีโน้ต E เป็นโน้ตจร  
(Passing note) ในท่อนที่ 19, 20 และ 22

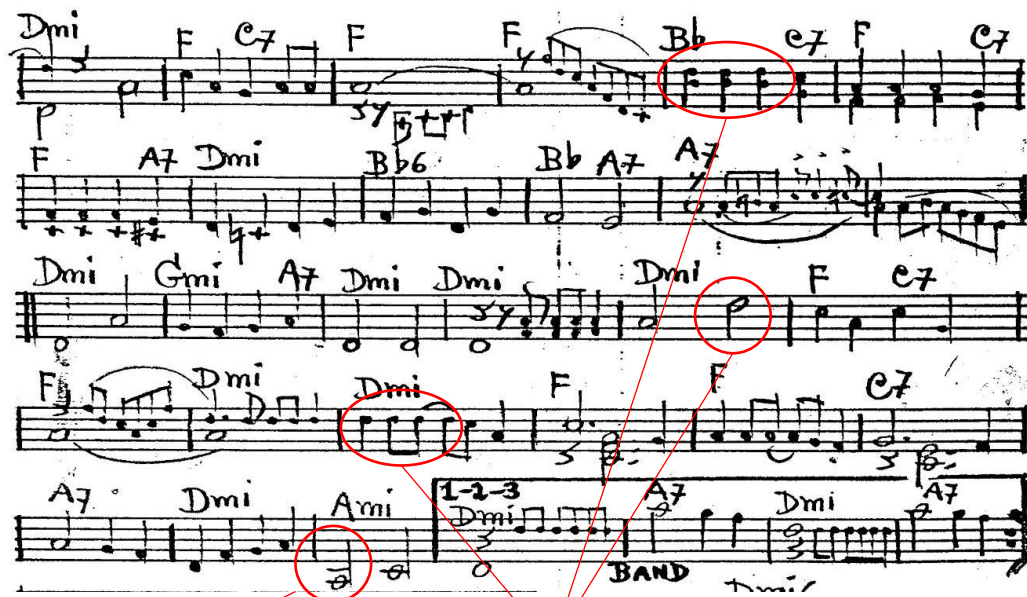
ภาพที่ 2 โน้ตเพลงบ้านเกิดเมืองนอน แสดงตำแหน่งของโน้ตจร  
ที่มา: ผู้เขียนปรับปรุงจากโน้ตฉบับลายมือวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์



ช่วงเสียงอยู่ระหว่าง A ต่ำ ถึง D สูง



ภาพที่ 3 ช่วงเสียงของเพลงบ้านเกิดเมืองนอน  
ที่มา : ผู้เขียน



โน้ตต่ำสุด

โน้ตสูงสุด

ภาพที่ 4 โน้ตเพลงบ้านเกิดเมืองนอน แสดงตำแหน่งของโน้ตสูงสุดและต่ำสุด  
ที่มา: ผู้เขียน ปรับปรุงจากโน้ตฉบับลายมือวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์

บทเพลงมีท่อนนำ (Introduction) 8 ห้อง เป็นส่วนเริ่มต้น



ภาพที่ 5 โน้ตเพลงบ้านเกิดเมืองนอน แสดงทำนองท่อนนำ  
ที่มา: วงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์



ทุก ๆ ตอนมีทำนองคั่น (Band) 4 ห้อง ดังนี้



ภาพที่ 6 โน้ตเพลงบ้านเกิดเมืองนอน แสดงทำนองคั่น  
ที่มา: วงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์

ทำนองจบของบทเพลง (Coda) มี 4 ห้อง ค่อย ๆ ช้าลงจนจบ



ภาพที่ 7 โน้ตเพลงบ้านเกิดเมืองนอน แสดงทำนองจบ  
ที่มา: วงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์

คำร้องมีฉันทลักษณ์คล้ายกับกลอนสุภาพ คือ มีการกำหนดตำแหน่งของสัมผัสนอก และสัมผัสระหว่างบทที่ชัดเจน เพิ่มความสละสลวยของบทเพลงด้วยการเล่นสัมผัสใน สัมผัสสระกับการซ้ำเสียงอักษรเนื้อหาของคำร้องกล่าวถึงที่มาของประเทศไทยและเชิญชวนให้ร่วมกันภาคภูมิใจในความเป็นไทย

#### คำร้องเพลงบ้านเกิดเมืองนอน

|                                             |                                              |
|---------------------------------------------|----------------------------------------------|
| บ้านเมืองเรารุ่งเรืองพร้อมอยู่หมู่เหล่า     | พวกเราล้วนพงศ์เผ่าศิริไลซ์                   |
| เพราะฉะนั้นชวนกันยินดีเปรมปรีดีใจ           | เรียกตนว่าไทยแดนดินผืนใหญ่มิใช่ทาสเขา        |
| ก่อนนี้มีเขตแดนนับว่ากว้างใหญ่              | ได้ไว้พลีเลือดเนื้อแลกเอา                    |
| รบบรบไม่หวั่นใคร มอบความเป็นไทยให้พวกเรา    | แต่ครั้งนานกาลเก่า ชาติเราเขาเรียกชาติไทย    |
| บ้านเมืองควรประเทืองไว้ตั้งแต่ก่อน          | แน่นอนเนื้อและเลือดพลีไป                     |
| เพราะฉะนั้นเราควรยินดีมีความภูมิใจ          | แดนดินถิ่นไทยรวบรวมไว้ได้แสนจะยากเข็ญ        |
| ยากแค้นเคยกู้แดนไว้อย่างบากบั่น             | ก่อนนั้นเคยแตกसानชานเซ็น (นักร้องต้นฉบับ)    |
| แม้กระนั้นยังร่วมใจ ช่วยกันรวมไทยให้ร่มเย็น | (ก่อนนั้นเคยแตกฉานชานเซ็น (ราชบัณฑิตยสถาน) ) |
| อยู่กินบนแผ่นดินทองถิ่นกว้างใหญ่            | บัดนี้ไทยดีเด่น ร่มเย็นสมสุขเรื่อยมา         |
| ทุกทุกเช้าเราดูธงไทยใจจงปรีดา               | ชาติไทยนั้นเคยใหญ่ในบุรพา                    |
| บัดนี้ไทยเจริญวิสุทธิผุดผ่อง                | ว่าไทยอยู่มาด้วยความผาสุกถาวรสดใส            |
| รักษาไว้ให้มั่นคง เทิดธรรมาธิปไตยให้เด่นไกล | พี่น้องจงแซ่ซ้องชาติไทย                      |
|                                             | ชาติเชื้อเรายังใหญ่ ชาติไทยบ้านเกิดเมืองนอน  |

จะเห็นว่าการบรรจุคำร้องลงในบทเพลงเป็นจำนวนมาก เพื่อให้เกิดความกระชับเข้ากับทำนองปลูกใจที่กระชั้น ระวังใจให้มีความฮึกเหิม



## การขับร้องเพลงบ้านเกิดเมืองนอน

เพลงบ้านเกิดเมืองนอน ปฏิบัติหน้าที่ฐานะบทเพลงปลุกใจสืบเนื่องมาโดยตลอดผ่านกาลเวลา ผ่านศิลปินรุ่นแล้วรุ่นเล่า ทั้งในนามของวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ วงสุนทราภรณ์ และวงดนตรีทั่วไป ใช้กระบวนการสืบทอดการขับร้องแบบมุขปาฐะ

มณฑา โมรากุล (การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 มีนาคม 2559) เล่าถึงวิธีการต่อเพลงของวงดนตรีกรมโฆษณาการว่า หลังจากที่ครูเอื้อแต่งเพลงเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงมอบหมายให้ครูศรี ยงยุทธ (2 ธันวาคม พ.ศ. 2456 – 6 เมษายน พ.ศ. 2548) เป็นผู้เล่นเปียโนและต่อเพลงให้นักร้อง นักร้องจะฝึกขับร้องกับเปียโนจนคล่อง แล้วจึงไปขับร้องร่วมกับวงดนตรี ตนชื่นชมผู้ประพันธ์ทั้งทำนองและคำร้องที่สามารถสร้างสรรค์ผลงานเพลงที่ทรงคุณค่า ผลงานที่ส่งผลต่อความคิดจิตใจของผู้ขับร้องเองและผู้ฟังให้เกิดความฮึกเหิม รักและหวงแหนแผ่นดินไทยเป็นอย่างมาก

ส่วนมาริษา อมาตยกุล (22 ตุลาคม พ.ศ. 2482 – ปัจจุบัน) นักร้องยุคกลางของวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์กล่าวถึงเพลงบ้านเกิดเมืองนอนว่า ตนเองต่อเพลงนี้จากครูศรี ยงยุทธ ครูสุจิต อรรถสุต และครูแสวง ปานอำไพ ทำการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เสียงลงตัวและกลมกลืนกัน ทั้งยังได้ถ่ายทอดเพลงนี้ให้นักกร้องรุ่นน้องทั้งที่เป็นนักร้องในวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ วงสุนทราภรณ์ ตลอดจนบุคคลทั่วไปที่สนใจในการขับร้องเพลง โดยเน้นการออกคำ เก็บ และผ่อนลมหายใจ (มาริษา อมาตยกุล, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2564)

โณมฉาย อรุณฉาน ชื่อที่ใช้ในการขับร้องเพลงของ ดร.นิตยา อรุณวงศ์ (19 กรกฎาคม พ.ศ. 2496 – ปัจจุบัน) นักร้องวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ กล่าวถึงการขับร้องเพลงปลุกใจว่า การขับร้องเพลงประเภทเพลงปลุกใจนั้น ผู้ร้องต้องพยายามสร้างความรู้สึกรักชาติให้เกิดแก่ตัวผู้ขับร้องและผู้ฟัง ส่วนเสียงที่เปล่งออกมานั้นใช้เสียงเต็ม มีความกระชับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการให้ความสำคัญต่อจังหวะไม่ร้องรุก ล้า หรือย้อยจังหวะ เพื่อให้เกิดความพร้อมเพรียง และเป็นการสร้างให้เกิดความรู้สึกรักฮึกเหิมได้ สำหรับการขับร้องเพลงบ้านเกิดเมืองนอนนี้มีข้อควรระวังเป็นพิเศษอยู่ที่ท้ายท่อน 1 ช่วงวรรค 3 และวรรค 4

ตอน 1 “เพราะฉะนั้นชวนกันยินดีเปรมปรีดีใจเรียกตนว่าไทยแดนดินผืนใหญ่มิใช่..ทาสเขา”

ตอน 2 “เพราะฉะนั้นเราควรรินดีมีความภูมิใจ แดนดินถิ่นไทยรวบรวมไว้ได้แสนจะ..ยากเข็ญ”

ตอน 3 “ทุกทุกเข้าเราต้องไทยใจจงปรีดาว่าไทยอยู่มาด้วยความผาสุกถาวร..สดใส”

การขับร้องในช่วงที่เป็นตัวหนา ทักษะที่จำเป็นอยู่ที่การบริหารลมหายใจ ความสามารถกักเก็บลมปริมาณมากแล้วจึงแบ่งลมออกมาใช้ขับร้องให้พอเพียงตลอดช่วงตัวหนาด้วยลมเพียงลมเดียว (นิตยา อรุณวงศ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 ตุลาคม 2564)

เพลงบ้านเกิดเมืองนอน ในฐานะเพลงปลุกใจ เพลงรักชาติ ของวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ ค่อย ๆ ลดความนิยมจากกระแสการฟังเพลงไปตามกาลเวลา จนกระทั่งในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2564 บทเพลงนี้กลับมาเป็นที่สนใจของสังคมอีกครั้งหนึ่ง จากการเรียบเรียงเสียงประสานและการขับร้องในรูปแบบใหม่ของกลุ่มศิลปินในปัจจุบัน เรียกผลงานนี้ว่า “บ้านเกิดเมืองนอน 2564” มี 4 รูปแบบแนวดนตรี คือ



1. Rock “เพชร มาร์” (พิทรี วิคเตอร์ เอดวาร์ด มาร์) ควบคุมการผลิต
2. Pop Jazz ภราดร เฟ็งศิริ ควบคุมการผลิต
3. Pop rock “สวัสดีชัย” ควบคุมการผลิต
4. Piano นิติพงษ์ ห่อนาค ควบคุมการผลิต (NationTV, 2564)



ภาพที่ 8 เพลงบ้านเกิดเมืองนอน รูปแบบ Rock เผยแพร่ทางสื่อออนไลน์  
ที่มา: ผู้จัดการออนไลน์, 2564, (<https://mgronline.com/online/section/detail/9640000104900>)



ภาพที่ 9 เพลงบ้านเกิดเมืองนอน รูปแบบ Pop Jazz เผยแพร่ทางสื่อออนไลน์  
ที่มา: ผู้จัดการออนไลน์, 2564, (<https://mgronline.com/online/section/detail/9640000104900>)



ภาพที่ 10 เพลงบ้านเกิดเมืองนอน รูปแบบ Pop rock เผยแพร่ทางสื่อออนไลน์  
ที่มา: ผู้จัดการออนไลน์, 2564, (<https://mgronline.com/online/section/detail/9640000104900>)





ภาพที่ 11 เพลงบ้านเกิดเมืองนอน รูปแบบ Piano เผยแพร่ทางสื่อออนไลน์

ที่มา: ผู้จัดการออนไลน์, 2564, (<https://mgronline.com/onlinection/detail/9640000104900>)

บทเพลงบ้านเกิดเมืองนอน 2564 ทั้ง 4 รูปแบบที่เผยแพร่สู่สาธารณชนในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2564 นั้น นอกจากความหลากหลายของแนวดนตรีและการขับร้องแล้ว ยังพบความแตกต่างของเนื้อร้องอยู่หนึ่งแห่ง ที่รูปแบบ Rock ขับร้องไม่เหมือนรูปแบบอื่น ในตอนที่ 2 คำว่า “แตกฉานชานเซ็น” ส่วนอีก 3 รูปแบบ ร้องว่า “แตกสานชานเซ็น” จึงเกิดเป็นข้อสงสัยขึ้นว่า 1) คำใดถูก และ 2) ควรใช้คำใดขับร้อง

### แตกฉาน-แตกสาน

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายของ “ฉาน” ว่า แตก กระจาย ชาน เช่น แตกฉานชานเซ็น กับให้ความหมายของ “แตกฉาน” เป็น 2 ความหมาย ทั้งความหมายเชิงบวกที่แปลว่า ชำนิชำนาญ เชี่ยวชาญ และความหมายเชิงลบที่แปลว่า กระจายกระจัดกระจายไป

ส่วน “สาน” ราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายว่า อาการที่ใช้เส้นตอกทำด้วยไม้ไผ่ หวาย กก ใบลาน เป็นต้น ชัดกันให้เป็นผืนเช่นเสื่อ หรือทำขึ้นเป็นวัตถุมีรูปร่างต่างๆ เช่นกระบุง กระจาด ซึ่งไม่น่าจะ สอดคล้องกับบริบทของประโยค ทั้งยังไม่ปรากฏคำว่า “แตกสาน” แต่อย่างใด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

เพื่อให้การสืบค้นความหมายจากราชบัณฑิตยสถานเป็นที่ยุติ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ซึ่งเป็นฉบับที่ร่วมสมัยกับเพลงบ้านเกิดเมืองนอนมากที่สุด จึงเป็นแหล่งข้อมูลอีกแหล่งหนึ่ง ที่ไม่ควรมองข้ามในการศึกษา ผลของการศึกษาพบเพียงคำ “แตกฉาน” ในความหมายว่า ชำนิชำนาญ เชี่ยวชาญ และ กระจายกระจัดกระจายไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2519)

จากการให้ความหมายของราชบัณฑิตยสถานจึงตอบข้อสงสัยที่ 1 ได้ว่า คำที่ถูกต้องคือ “แตกฉาน ชานเซ็น” แต่ก็ไม่ได้เป็นข้อสรุปว่าควรแก้ไขคำนี้ในการประพันธ์

การใช้คำว่า “แตกฉาน” ในความหมายเชิงบวกเป็นที่คุ้นเคยกันทั่วไปอยู่แล้ว เช่น ปัญญาแตกฉาน สำหรับความหมายในเชิงลบก็พบว่าถูกใช้กันมาเป็นเวลานานอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้



อิเหนา: พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

เมื่อนั้น  
จึงว่าเมื่อไม่สมดังจินดา  
น้องจะใคร่กลั่นใจให้ดับจิต  
อันความร่อนรนเป็นพันไป  
หนังกอดดั่งยกภูเขาหลวง  
แม่นมาตรม้วยมุตสุดปราณ

พระโหมยทรงโหมนัสสา  
จะกินโภชนาไปว่าไร  
สุดคิดที่จะทนทานได้  
ดั่งนอนอยู่ในอศศิภาพ  
มาทักทวงให้แยกแแตกฉาน  
ก็ดีกว่าทรมานไม่สมคิด

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2557, น. 442)

ข้าพเจ้านั่งอยู่ชายทะเล (อุชงค์ประยาตรจันทร์ ๑๒)

จะเหลียวซ้ายก็งามตา  
จะดูเบื้องพบไป  
พิพิศสูงลิแสงโสม  
ตะลึงหลงพะวงแด  
ณ ชายหาดสะอาดทราย  
ระวาวับระย้าบาม  
ทะเลแลกระแสน้ำ  
ผสมสีซีเป็น  
พระพายฮือกระพือหวน  
ระดมพัด ณ บัดเดี๋ยว

จะเหลือบขวาก็เพลินใจ  
ตลอดล้นจะชวนแล  
อร่ามโคมโพนมแซ  
ฤติงเพราะความงาม  
และกรวดทรายประกายวาม  
ผสานแสงพระจันทร์เพ็ญ  
อุทกพลั่งละถึงเห็น  
ประหนึ่งแก้วตระการเขียว  
ประมวณม้วนสมุทรเกลียว  
ขยายแยกและแตกฉาน

(ชิต บุรทัต, 2521, น. 136)

ถึงแม้ว่าจะได้ความหมายที่แน่ชัดจากราชบัณฑิตยสถาน กอปรกับหลักฐานการใช้คำ “แตกฉาน” สืบต่อกันมาแล้วหลายกรณี ก็ยังจำเป็นต้องมาพิจารณาที่ท่วงทำนองว่า ในตำแหน่งโน้ตนั้นๆ ควรใช้คำใด สามารถแก้ไขได้หรือไม่

จากโน้ตเพลงฉบับลายมือครูเพิ่ม คล้ายบรรเลง ของศรีสุตา รัชตะวรรณ (12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2473 – 1 สิงหาคม พ.ศ. 2548)



ภาพที่ 12 โน้ตเพลงบ้านเกิดเมืองนอน แสดงตำแหน่งของโน้ตเทียบกับคำร้อง  
ที่มา: ผู้เขียนปรับปรุงจากโน้ตฉบับลายมือวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์

โน้ต A D C A C G ดังกล่าว เมื่อบรรจุคำร้องลงไปแล้ว โน้ต C สามารถขับร้องได้ทั้ง “ฉาน” และ “सान” เพราะทั้งสองคำเป็นคำเสียงวรรณยุกต์จัตวาเช่นเดียวกัน

ควรเลือกคำใดขับร้อง? ข้อสงสัยนี้เป็นประเด็นสำคัญ เพราะผลงานการประพันธ์นี้เป็นของครูแก้ว อัจฉริยะกุล ดังนั้น ลิขสิทธิ์จึงเป็นของครูแก้ว การที่จะไปแก้ไขส่วนหนึ่งส่วนใด หรือแม้แต่คำเพียงคำเดียว นอกจากจะเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ทางกฎหมายแล้ว ยังเป็นการไม่ให้เกียรติต่อศิลปินผู้รังสรรค์ผลงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ศิลปินต้องให้ความระมัดระวังและไม่ควรกระทำอย่างยิ่ง

ครูแก้วบรรจุคำร้องตรงนี้ไว้อย่างไรนั้น ไม่ปรากฏหลักฐานที่เป็นลายมือของท่าน การขับร้องในยุคแรกไม่ได้รับการบันทึกเสียงเอาไว้ เสียงบันทึกที่เก่าที่สุดที่พบในปัจจุบันเป็นเสียงของศรีสุตา รัชตะวรรณ นักร้องยุคกลางของวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ขับร้องตอนที่ 2 ใช้คำว่า “แตกฉานชานเซ็น” (Pomthep Praditchaikul, 2019)



ภาพที่ 13 ศรีสุตา รัชตะวรรณ ขับร้อง “แตกฉานชานเซ็น”

ที่มา: Pornthep Pradichaikul, 2019, (<https://www.youtube.com/watch?v=BQ9Q0g7c-hg>)

ถึงแม้ว่านักร้องหญิงรุ่นแรกที่ขับร้องเพลงนี้จะไม่ได้รับการบันทึกเสียงไว้ในขณะนั้น ภายหลังช่วงปี พ.ศ. 2520 – 2540 สุภาณี พุกสมบัติ ชวลี ช่างวิทย์ และเพ็ญศรี พุ่มชูศรี นักร้องหญิงรุ่นแรกที่ขับร้องเพลงนี้ ต่างก็มีโอกาสขับร้องเพลงบ้านเกิดเมืองนอนในงานแสดงต่าง ๆ และนำคำร้องที่ว่า “แตกฉานชานเซ็น” มาขับร้องทั้งสิ้น



ภาพที่ 14 สุภาณี พุกสมบัติ ขับร้อง “แตกฉานชานเซ็น” ครบรอบ 11 ปี สถานีโทรทัศน์ ช่อง 11 พ.ศ. 2539

ที่มา: Wichai Offvee, 2019, (<https://www.youtube.com/watch?v=BO5uiD4R9aE>)



ภาพที่ 15 ชวลี ช่วงวิทย์ ขับร้อง “แตกसानชานเซ็น” รายการเพลงในอดีตกับสังคีตสัมพันธ์  
สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 พ.ศ. 2530

ที่มา: Thutchai Kao, 2019, (<https://www.youtube.com/watch?v=NZe75wvs-hA>)



ภาพที่ 16 เพ็ญศรี พุ่มชูศรี ขับร้อง “แตกसानชานเซ็น” โรงละครแห่งชาติ 22 มกราคม พ.ศ. 2527

ที่มา: Wichai Offvee, 2016, ([https://www.youtube.com/watch?v=8EIZtUo\\_UaM](https://www.youtube.com/watch?v=8EIZtUo_UaM))



ภาพที่ 17 มาริษา อมาตยกุล ขับร้อง “แตกसानชานเซ็น” คอนเสิร์ตหวานซ่อนเปรี้ยว 28 มีนาคม พ.ศ. 2547

ที่มา: Mr. Thapanin TH, 2016, (<https://www.youtube.com/watch?v=KAfU5mDBoxo>)



นักร้องของวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ผู้มีอาวุโสสูงสุด ณ ปัจจุบัน ที่มีโอกาสได้บันทึกเสียงบทเพลง บ้านเกิดเมืองนอน คือ มาริษา อมาตยกุล (การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2564) กล่าวว่า เป็นการบันทึกเสียง ณ ห้องบันทึกเสียงกมลสุโกศล ร่วมกับ ศรีสุดา รัชตะวรรณ (ถึงแก่กรรม) วรณช อาริย์ (ถึงแก่กรรม) และ บุษยา รังสี (ถึงแก่กรรม) ในการบันทึกเสียงครั้งนั้น บุษยา รังสี ขับร้อง “แตกसानชานเซ็น” ส่วนตนเอง ถ้าได้รับมอบหมายให้ขับร้องในโอกาสต่าง ๆ ก็ขับร้องว่า “แตกसानชานเซ็น” เช่นกัน

สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของธำรงค์ สมบูรณ์ศิลป์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 พฤศจิกายน 2564) (21 พฤษภาคม พ.ศ. 2495 – ปัจจุบัน) ดุริยางคศิลปินผู้อยู่กับวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์มาเป็นเวลานานที่สุด และยังคงปฏิบัติหน้าที่ผู้เรียบเรียงเสียงประสานของวงตราถึงปัจจุบัน ให้ความเห็นเกี่ยวกับคำนี้ว่า ควรร้องว่า “แตกसानชานเซ็น” ตามที่ตนเคยได้ยินมา

ที่สำคัญคือการขับร้องของนักร้องวงดนตรีสุนทราภรณ์ในยุคปัจจุบันที่เรียกว่า “คลื่นลูกใหม่” เราจะได้ฟังเพลงบ้านเกิดเมืองนอนทั้งคำร้องที่ว่า “แตกฉานชานเซ็น” และ “แตกसानชานเซ็น”



ภาพที่ 18 คลื่นลูกใหม่สุนทราภรณ์ ขับร้อง “แตกฉานชานเซ็น” บริษัท อ.ส.มท. จำกัด (มหาชน) พ.ศ. 2558  
ที่มา: Suntarapm Newgen, 2015, (<https://www.youtube.com/watch?v=BmkympAy4Rg>)



ภาพที่ 19 คลื่นลูกใหม่สุนทราภรณ์ ขับร้อง “แตกसानชานเซ็น” จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 1 มีนาคม พ.ศ. 2562  
ที่มา : Nok DekPerdNote, 2019, ([https://www.youtube.com/watch?v=\\_0fv4k7\\_nes](https://www.youtube.com/watch?v=_0fv4k7_nes))



จากคำสัมภาษณ์นักร้องคลื่นลูกใหม่สุนทราภรณ์ที่ร่วมขับร้องเพลงบ้านเกิดเมืองนอนกับวงซิมโฟนีออเคสตรา เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2562 ณ หอศิลป์วัฒนธรรมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรอรอด จันทร์กล้า ทำหน้าที่อ่านวยเพลง ทราบว่า นักร้องคลื่นลูกใหม่ได้รับการถ่ายทอดการขับร้องมาจากครูแดง พรศุณี วิชเวช (1 สิงหาคม พ.ศ. 2496 – ปัจจุบัน) เป็นผู้ถ่ายทอดคำร้องว่า “แตกसानชานเซ็น” แต่ในการแสดงจริงร้องว่า “แตกสานชานเซ็น” ตามคำแนะนำของผู้อ่านวยเพลง (मुखอันดา ใจยัง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 ตุลาคม 2564)

สำหรับวงดนตรีต้นฉบับอย่างวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ ที่สืบทอดบทเพลงบ้านเกิดเมืองนอนมาเป็นระยะเวลาถึง 77 ปี ช่วงต้นปี พ.ศ. 2564 วงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์นำเพลงบ้านเกิดเมืองนอนกลับมาเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ และใช้คำว่า “แตกสานชานเซ็น” ในการสื่อความหมายสู่ผู้ฟัง



ภาพที่ 20 วงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ขับร้อง “แตกสานชานเซ็น” สถานีโทรทัศน์ NBT

ที่มา : PRD Bigband Official Channel, 2021, (<https://www.youtube.com/watch?v=qb5x0IQTEZM>)

เป็นไปได้หรือไม่ว่า “แตกสานชานเซ็น” เป็น “ภาษาปาก” ที่ใช้กันทั่วไปแต่ไม่ได้รับการบันทึกโดยราชบัณฑิตยสถาน เห็นได้จากพยัญชนะตัว ฉ ช และ ส มักถูกนำมาใช้แทนกันเสมอ เช่น

|                        |        |                                           |
|------------------------|--------|-------------------------------------------|
| ฉนวน - สนวน - ชนวน     | แปลว่า | ช้อนต้นไม้ขนาดกลางชนิดหนึ่ง               |
| ฉมบ (1) - ชมบ          | แปลว่า | ผีผู้หญิงที่ตายในป่า                      |
| ฉมบ (2) - ชมบ          | แปลว่า | ไม้ปักเป็นเครื่องหมายกำหนดแนว             |
| ฉมัน - สมัน            | แปลว่า | ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดหนึ่ง         |
| ฉละ - สละ              | แปลว่า | ชื่อปาล์มชนิดหนึ่ง                        |
| ฉลัก - สลัก            | แปลว่า | แกะให้เป็นลวดลาย                          |
| ฉลับ - สลับ            | แปลว่า | คันเป็นลำดับ                              |
| ฉลาก - สลาก            | แปลว่า | แผ่นกระดาษเล็กๆ ใช้ในการเสี่ยงโชค เสียหาย |
| ฉลาด - สลาด            | แปลว่า | ชื่อปลา                                   |
| ฉลาย - สลาย            | แปลว่า | แตกพัง ทลาย ละลาย                         |
| ฉ่อง - ส่อง            | แปลว่า | กระจ่าง                                   |
| ฉิมพลี - สิมพลี (บาลี) | แปลว่า | ไม้จั่ว                                   |



|                   |        |                  |
|-------------------|--------|------------------|
| เจ็ลียง – เส็ลียง | แปลว่า | ยาน คานหาม       |
| เจ็ลียบ – เส็ลียบ | แปลว่า | ปลาทะเลชนิดหนึ่ง |
| แจลัม – แซลัม     | แปลว่า | สวย งดงาม แซ่ม้า |
| โลน – สรโน        | แปลว่า | ปี่ชนิดหนึ่ง     |

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

คำ “แตกसानซ่านเซ็น” แม้ไม่ได้รับการบันทึกไว้โดยราชบัณฑิตยสถาน แต่ก็ได้นำไปใช้ในวรรณกรรมต่างๆ หลายชิ้น เช่น

เรื่อง ซองติว หลานสาวของเมอลิเยอร์หลินท์

“...เขาไม่รู้สักหนวเมื่อนั่งอยู่บนม้านั่ง คิดถึงหมู่บ้าน คิดถึงอดีต เหมือนได้อยู่ที่นั่นอีก แต่แล้วเขาก็รู้ว่าที่นั่นไม่มีอะไรเหลือแล้ว บ้านเรือนทุกหลังถูกเผาและทำลายไปสิ้น สัตว์เลี้ยงตายหมด ไม่ว่าจะเป็นหมา หมู เป็ด ไก่ รวมทั้งผู้คนส่วนใหญ่ คนที่รอดมาได้ก็แตกसानซ่านเซ็นหนีไปตามที่ต่าง ๆ ในโลก...” (วิภาดา กิตติโกวิท, 2550, น. 37-38)

ประวัติวัดท่าพูด

“...ครั้นเมื่อสงครามสงบลง พระเจ้าตากสินกษัตริย์ไทยได้ พระองค์คิดจะรวบรวมพระราชอาณาเขตแตกसानซ่านเซ็นไปอยู่ที่อื่น ให้กลับมาอยู่ในพระอารามหลวงในกรุงธนบุรี...” (พิศาลสาธิต, พระครู, 2540, น. 30)

บทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์สยามรัฐ

“...กระแสวิพากษ์วิจารณ์สังคมไทยที่แตกसानซ่านเซ็นอยู่ขณะนี้ เป็นปรากฏการณ์ที่ควรหมั่นคิดช่วยกันประมวลคติวิเคราะห์ สรุปออกมาเป็นสมมติฐานแล้วพัฒนาเป็นทฤษฎี สำหรับชี้ทางออกที่ดีที่สุด...” (สยามรัฐ, 2560, น. 2)

การไม่ได้รับการบันทึกจากราชบัณฑิตยสถาน หาได้เป็นสิ่งที่กีดกันการใช้คำ “แตกसानซ่านเซ็น” ไปจากสังคมไทยดังตัวอย่างการใช้งานข้างต้น อัจฉริยภาพในด้านการประพันธ์คำร้องของครูแก้วเป็นที่ประจักษ์ ทั้ความครบถ้วนของฉันทลักษณ์ของการประพันธ์เพลงไทย สัมผัสนอก สัมผัสใน การเล่นคำเสียงสระ พยัญชนะ ตลอดจนการเลือกใช้คำที่มีความหมายและงดงาม ย่อมเป็นไปได้ที่ครูแก้วจะใช้ “แตกसानซ่านเซ็น” ที่เป็น “ภาษาปาก” เพราะประสงค์การเล่นอักษร “ส” และ “ซ” กับเหตุผลที่ “ส-ซ” “จ-ช” เป็นอักษรคู่ หากใช้คำที่ต้องไขว้อักษรอย่าง “จ-ช” การออกเสียงย่อมไม่สะดวกเท่ากับ “ส-ซ”

กรณีเช่นนี้เทียบเคียงกับเพลงฟ้าแดง ผลงานการประพันธ์คำร้องของครูศรีสวัสดิ์ พิจิตรวรการ (30 กันยายน พ.ศ. 2464 – 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2525) ในประโยคที่ว่า “ลั่นแสง ลั่นสีโศลกแดง แฝงแดนใจเรา”



การแปลความหมายของประโยค พบคำว่า “โคลง” ที่ไม่สอดคล้องกับพลความในประโยค ราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายของ “โคลง” ว่า คำประพันธ์ในวรรณคดีสั้นสกลุต บทสรรเสริญ ชื่อเสียง เกียรติยศ ซึ่งความหมายดังกล่าวเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการแปลความโดยรวมของประโยคนี้ แต่หากแปลความหมายของ “โคลง” แทนด้วย “โหลง” ในคำแปลของราชบัณฑิตยสถานว่า “โอกาส” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ในประโยค “สิ้นแสง สิ้นสีโหลงแดงแฝงแดนใจเรา” การแปลความก็จะสอดคล้อง เหมาะสม แต่ครูศรีสวัสดิ์เลือกใช้ “โคลง” ด้วยการเล่นเสียงอักษร “ส” นั้น เป็นความปรารถนาของท่านนั่นเอง

## สรุปและอภิปราย

การออกเสียงพยัญชนะ ส เป็นเสียงเสียดแทรก (Fricative) ออกเสียงง่ายกว่าพยัญชนะ จ ซึ่งเป็นเสียงกักเสียดแทรกพ่นลม (Aspirated affricate) คนร้องจึงนิยมออกเสียง /ส/ ซึ่งง่ายและไพเราะกว่า /จ/ และยังเอื้อให้เกิดสัมผัสสระและสัมผัสอักษรในคำว่า “सान” กับ “ชาน”

“แตกฉานชานชื่น” สามารถอธิบายความหมายตามพจนานุกรมได้ ส่วน “แตกसानชานชื่น” เป็นภาษาปากถ่ายทอดโดยวิธีมุขปาฐะ อย่างไรก็ตาม トラบใดที่ยังไม่พบหลักฐานอื่นมายืนยันการประพันธ์ของครูแก้ว การพิจารณาเลือกใช้ “แตกฉาน” หรือ “แตกसान” ก็ยังคงคลุมเครือต่อไป สำคัญที่ตัวนักร้อง ถ้าเป็นการขับร้องหมู่ ควรตีความกันในกลุมนักร้องให้ขับร้องเหมือนกัน ผู้ที่มีหน้าที่ตัดสินใจว่าจะขับร้องคำใด ควรให้เหตุผลได้ว่าขับร้อง “แตกसान” เพราะส่วนใหญ่ร้องสืบทอดกันมาและเชื่อว่าเป็นภาษาปาก หรือถ้าเลือกคำ “แตกฉาน” มาขับร้องนั้น เพราะเหตุผลที่ต้องการให้ถูกต้องตรงกับราชบัณฑิตยสถานที่กำหนดไว้

ปัญหาสำคัญตกอยู่กับวงดนตรีในกำกับของรัฐ คือ กรมประชาสัมพันธ์ ที่มีหน้าที่หลักในการสื่อสารด้วยภาษาที่เป็นทางการ กรมประชาสัมพันธ์จะเลือกความถูกต้องของภาษาแบบฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรือเลือกธรรมเนียมปฏิบัติแบบมุขปาฐะและศิลปะความงามทางภาษาที่คีตกวีได้รจนาไว้

## รายการอ้างอิง

- ชิต บุรทัต. (2521). *กวีนิพนธ์บางเรื่องของชิต บุรทัต*. กรมศิลปากร.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2564). เปิดตัวครบแล้ว 4 เวอร์ชัน เพลงบ้านเกิดเมืองนอน 2564 ด้านขานเน็ตแท่งชื่นชม ไพเราะทุกเวอร์ชัน. <https://mgronline.com/online/section/detail/9640000104900>.
- พิศาลสาธุวัฒน์, พระครู. (2540). *หนังสืออนุสรณ์พระราชทานเพลิงศพ พระครูพิศาลสาธุวัฒน์* (ประสิทธิ์ จันทโก น.ธ.โท). (7 ธันวาคม พ.ศ. 2540). อีรพงษ์การพิมพ์.
- พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระ. (2557). *อิเหนา*. พิมพ์แสงดาว.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2519). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493*. โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. นานมีบุ๊คส์พลับพลึงเคี่ยนส์
- วิภาดา กิตติโกวิท. (2550). *ของดี หลานสาวของเมอสิเยอร์หลินท์*. อรุณการพิมพ์.
- สยามรัฐ. (2560). *บทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560*.



- Mr.Thapanin TH. (2016). บ้านเกิดเมืองนอน-โฉมฉาย/มารีชา/วรรณช วงดนตรีสังคีตสัมพันธ์ คอร์นเลิฟต์ หวานซ่อนเปรี้ยว 28 มีนาคม 2547. <https://www.youtube.com/watch?v=KAfU5mDBoxo>
- NationTV. (2564, 6 ตุลาคม). ดราม่า! ทัวร์มือ 3 นิ้ว ถล่มเพลง "บ้านเกิดเมืองนอน" เวอร์ชันใหม่. <https://www.nationtv.tv/news/378844625>
- Nok DekPerdNote. (2019). บ้านเกิดเมืองนอน. [https://www.youtube.com/watch?v=\\_Ofv4k7\\_nes](https://www.youtube.com/watch?v=_Ofv4k7_nes)
- Pornthep Praditchaikul. (2019). บ้านเกิดเมืองนอน - ชวลี, ศรีสุดา, วรรณช. <https://www.youtube.com/watch?v=BQ9Q0g7e-hg>
- PRD Bigband Official Channel. (2021). บ้านเกิดเมืองนอน - วงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ (PRD Bigband) [OFFICIAL MV]. <https://www.youtube.com/watch?v=qb5x0IQTEZM>
- Suntaraporn Newgen. (2015). บ้านเกิดเมืองนอน - คลื่นลูกใหม่สุนทราภรณ์. <https://www.youtube.com/watch?v=BmkympAy4Rg>
- Thutchai Kao. (2019). บ้านเกิดเมืองนอน ศรีสุดา/วรรณช/มารีชา/ชวลี วงดนตรีสังคีตสัมพันธ์ เพื่อการอนุรักษ์. <https://www.youtube.com/watch?v=NZe75wvs-hA>
- Wichai Offvee. (2016). บ้านเกิดเมืองนอน เพ็ญศรี ชวลี สุปาณี วงดนตรีสุนทราภรณ์ เพื่อการอนุรักษ์ 2527. [https://www.youtube.com/watch?v=8EIZtUo\\_UaM](https://www.youtube.com/watch?v=8EIZtUo_UaM)
- Wichai Offvee. (2019). บ้านเกิดเมืองนอน ศรีสุดา/สุปาณี/วรรณช วงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อการอนุรักษ์. <https://www.youtube.com/watch?v=BO5uiD4R9aE>